

M i ł o s z M ó ł k a
ORCID: 0000-0002-2929-9881
Akademia Ignatianum w Krakowie

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Przestrzenie pedagogiczne środowiska lokalnego. Trójjednia: rodzina – szkoła – instytucje społeczne”, Kraków, 21–22 września 2018 roku

Report of the Nationwide Scientific Conference
“Pedagogical Spaces of the Local Environment:
Triunity: Family – School – Social Institutions”, Krakow,
September 21–22, 2018

Współczesna rzeczywistość podlega dynamicznym przemianom społeczno-kulturowym, które mają swe przedłożenie na dominujące wzorce życia. Pod wpływem tych permanentnych i radykalnych przemian dotychczasowe wartości zmieniają swój charakter, strukturę czy hierarchię. Wszystko to odsłania szereg wyzwań przed edukacją oraz wychowaniem, a więc procesów stanowiących główny przedmiot zainteresowania tradycyjnie zorientowanej pedagogiki.

W dobie zasygnalizowanych zmian społecznych czy kulturowych pedagogika jako nauka zobowiązana jest do odpowiedzialnej refleksji mającej na celu wskazywanie wartościowych dróg rozwoju. Przede wszystkim to rodzina, szkoła i instytucje społeczne od współczesnej myśli pedagogicznej oczekują wypracowania racjonalnych wskazówek dotyczących optymalnych form i metod

SPI Vol. 21, 2018/4
ISSN 2450-5358
e-ISSN 2450-5366

wychowawczo-edukacyjnych, które byłyby w stanie zapobiec rozchwianiu aksjonormatywnego ładu w społeczeństwie. Dlatego też nie dziwi fakt, że te trzy płaszczyzny stały się ogniskową namysłu drugiej już ogólnopolskiej konferencji naukowej z cyklu „Różnorodne przestrzenie pedagogiczne”, zorganizowanej przez Katedrę Pedagogiki Ogólnej i Teorii Wychowania Akademii Ignatianum w Krakowie.

Konferencja nosiła tytuł „Przestrzenie pedagogiczne środowiska lokalnego. Trójjednia: rodzina – szkoła – instytucje społeczne” i odbyła się 21–22 września 2018 roku w Krakowie pod honorowym patronatem JM Rektora Akademii Ignatianum w Krakowie ks. prof. zw. dra hab. Józefa Bremerera SJ, a także Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. W skład komitetu naukowego weszli liczni naukowcy, którzy w swoich badaniach pedagogicznych od lat podejmują problematykę badawczą związaną z tematyką konferencji. Funkcję przewodniczącego tego komitetu pełnił prof. zw. dr hab. Andrzej Michał de Tchorzewski. Pozostałymi członkami byli: ks. dr Krzysztof Biel (Dziekan Wydziału Pedagogicznego AIK); dr hab. Marek Budajczak, prof. UAM; prof. zw. dr hab. Ewa Filipiak; prof. zw. dr hab. Ryszard Gerlach; prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak; dr hab. Iwona Jazukiewicz, prof. US; ks. prof. zw. dr hab. Zbigniew Marek SJ; prof. zw. dr hab. Jerzy Nikitorowicz; ks. prof. zw. dr hab. Marian Nowak; prof. zw. dr hab. Urszula Ostrowska; dr hab. Andrzej Ryk, prof. UP; prof. zw. dr hab. Bogusław Śliwerski; prof. zw. dr hab. Marian Śnieżyński.

Celem konferencji była integracja środowisk akademickich, edukacyjnych, a także samorządowych w dyskursie nad wielowymiarowymi kontekstami teorii i praktyki wychowawczej. Chodziło o zwrócenie uwagi na potrzebę współdziałania interdyscyplinarnego w zakresie stwarzania warunków, umożliwiających formację człowieka budującego (*homo construens*), czyli radzącego sobie z różnymi zagrożeniami będącymi efektem obserwowalnej zmiany jakości życia młodego pokolenia. Cel ten wyrażała więc troska o poszukiwanie takich możliwości oraz potrzeb współdziałania, które będą odpowiedzią na wyzwania zarówno teraźniejszości, jak i przyszłości.

Konferencję poprzedziła podniosła uroczystość wręczenia księgi jubileuszowej⁴⁷ prof. zw. dr hab. Andrzejowi Michałowi de Tcho-

⁴⁷ *Wychowanie – Socjalizacja – Edukacja. Księga jubileuszowa dedykowana prof.*

rzewskiemu z okazji 75. rocznicy urodzin i 50-lecia pracy naukowej. Uroczystość odbyła się w budynku głównym Akademii Ignatianum w Krakowie przed rozpoczęciem obrad plenarnych. Poprowadził ją ks. dr Janusz Mółka SJ, który przybliżył licznie zgromadzonym gościom dorobek naukowy, a także główne zasługi Pana Profesora. W ramach uroczystości laudację na cześć Dostojnego Jubilata wygłosił prof. zw. dr hab. Marian Śnieżyński. Odczytano również listy gratulacyjne nadesłane między innymi przez prof. zw. dra hab. Tadeusza Lewowickiego – Honorowego Przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk; prof. zw. dra hab. Jacka Woźniaka – Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy; ks. prof. zw. dra hab. Józefa Bremerera SJ – Rektora Akademii Ignatianum w Krakowie. Do gratulacji dołączył się Dziekan Wydziału Pedagogicznego Akademii Ignatianum w Krakowie ks. dr Krzysztof Biel, a także rodzina oraz liczne gremium przyjaciół i współpracowników obchodzącego swój wspaniały jubileusz Pana Profesora. Następnie głos zabarała Dyrektor Instytutu Nauk o Wychowaniu – dr Beata Topij-Stempińska oraz redaktorzy tomu jubileuszowego – dr Marzena Chrost i prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak – którzy podziękowali autorom za wkład w proces przygotowywania publikacji. Słowa wdzięczności przekazali oni również recenzentom – prof. zw. dr hab. Ryszardowi Gerlachowi i prof. zw. dr hab. Jerzemu Nikitorowiczowi – za podjęcie trudu jej rzetelnej i merytorycznej oceny. Kulminacyjnym wydarzeniem tej części konferencji było wręczenie książki, a także przekazanie każdemu ze współautorów pamiątkowego egzemplarza.

O godzinie 14:30 w sali 420 nastąpiło oficjalne otwarcie konferencji, w ramach którego obrady plenarne w imieniu Władz Uczelni i Instytutu Nauk o Wychowaniu otworzyła dr Beata Topij-Stempińska razem z Kierownikiem Katedry Pedagogiki Ogólnej i Teorii Wychowania Akademii Ignatianum w Krakowie – prof. zw. dr hab. Andrzejem Michałem de Tchorzewskim. Moderatorami pierwszej części obrad plenarnych byli: prof. zw. dr hab. Andrzej Michał de Tchorzewski i dr hab. Piotr Petrykowski, prof. UMK. Podczas tej

dr. hab. Andrzejowi Michałowi de Tchorzewskiemu z okazji 75. Rocznicy urodzin i 50-lecia pracy naukowej, red. M. Chrost i K. Jakubiak, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, ss. 814.

części obrad zaprezentowano referaty na temat: „Integracja podmiotów szkoły w perspektywie aksjologicznej jako priorytetowe zadanie” (prof. zw. dr hab. Krystyna Chałas – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II); „Polskie tradycje badań naukowych nad środowiskiem wychowawczym” (prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak – Uniwersytet Gdański); „Rozwój szkolnictwa polskiego na obczyźnie w okresie drugiej wojny światowej” (prof. nadzw. dr hab. Witold Chmielewski – Akademia Ignatianum w Krakowie). „Zmiana myślenia o edukacji i rozwoju – implikacje wynikające z kulturowo-historycznej teorii Lwa S. Wygotskiego” (prof. zw. dr hab. Ewa Filipiak – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy). Tę część obrad zakończyła dyskusja, po której nastąpiła krótka przerwa kawowa, stanowiąca – jak się okazało – znakomitą okazję do wymiany poglądów na tematy związane z problematyką konferencji.

Druga część plenarna moderowana była przez prof. zw. dra hab. Ryszarda Gerlacha i prof. zw. dra hab. Mariana Śnieżyńskiego. W trakcie jej trwania wygłoszono następujące referaty: „Niepowodzenia edukacyjne jako porażka wielości podmiotów i środowisk” (dr hab. Anna Karpińska, prof. UwB – Uniwersytet w Białymstoku), „Moralne korelaty nastawień wobec pracy kandydatów na nauczycieli-wychowawców” (dr hab. Iwona Jazukiewicz, prof. US – Uniwersytet Szczeciński); „Układy zamknięte w przestrzeni edukacyjnej. Światłocienie wspólnoty edukacyjnej” (dr hab. Mirosław J. Śmiałek, prof. UAM – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu); „Pytania pierwsze pedagogiki” (prof. zw. dr hab. Waldemar Furmanek – Uniwersytet Rzeszowski); „Wyjdz... Idź...” (dr hab. Piotr Petrykowski, prof. UMK – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Po zakończeniu ostatniego referatu miała miejsce dyskusja, a następnie podsumowanie obrad, które łącznie trwały do godziny 18:30. Pierwszy dzień konferencji uświetniła uroczysta kolacja w restauracji „Avangarda”, połączona z obchodami jubileuszowymi.

Dzień drugi konferencji poprzedziła msza święta w intencji Czcigodnego Jubilata. Następnie o godzinie 10:00 rozpoczęły się równoległe obrady w trzech sekcjach poświęconych głównym obszarom tematycznym. Sekcja pierwsza została zatytułowana: „Rodzina w kontekście współczesnych problemów egzystencjalnych i pedagogicznych”. Jej moderatorami byli: dr hab. Iwona Jazukiewicz, prof. US i ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ. W tej sekcji trzynastu

prelegentów reprezentujących różne ośrodki naukowe podjęło refleksję nad znaczeniem rodziny w samorozwoju dziecka na tle współczesnych wyzwań. Skupiono się na rodzicach jako podstawowych podmiotach wychowania, a także oddziaływaniu rodzeństwa w kontekście całościowego rozwoju człowieka. Zwrócono również uwagę na możliwości wspierania rodziny w jej zadaniach wychowawczych przez środowisko lokalne. Zaprezentowane referaty stanowiły nawiązanie, a zarazem szerokie rozwinięcie następujących pytań:

1. Czy wielokulturowość, pluralizm wartości, wyrachowany relatywizm moralny są zagrożeniem dla rodziny?
2. Czy i w jakim stopniu zagrożony jest rodzinny proces wychowania?
3. Czy dokonujące się zmiany w świadomości wychowawczej i kulturze pedagogicznej rodziców wpływają na jej coraz dalej zmierzające przeobrażenia, które mogą, ale nie muszą spowodować utraty jej dotychczasowego znaczenia i znaczenia jakie ona odgrywa w życiu każdego człowieka?
4. Czy rodzina przestaje być „gniazdem cnót”, w które winna wyposażać swoje potomstwo?
5. Czy współczesny świat jest zagrożeniem dla dzieci i młodzieży?

W sekcji drugiej podjęto rozważania na temat: „Szkoła – uczniowie, nauczyciele-wychowawcy w zmieniającej się rzeczywistości społecznej”. Sekcję tę moderowali: prof. zw. dr hab. Ewa Filipiak i prof. zw. dr hab. Krzysztof Jakubiak. Wzięło w niej udział jedenastu prelegentów, których referaty nawiązywały do aktualnych badań z zakresu pedeutologii. Prelegenci skoncentrowali swoją uwagę na osobie nauczyciela i jego roli wobec potrzeb rodziny, a także oczekiwań społeczności lokalnej. Poza tym poruszono kwestie związane ze współpracą szkoły z środowiskiem lokalnym. Przy tej okazji debatowano nad rolą szkoły i jej tradycji w budowaniu społeczności lokalnej. Odniesiono się też do obszarów komunikacji wychowawczej w przestrzeni szkolnej. Nie bez znaczenia była również kwestia dotycząca warunków, jakie szkoła powinna stwarzać, aby pobudzać procesy samowychowania u uczniów. Prezentowane wypowiedzi koncentrowały się w głównej mierze na następujących pytaniach:

1. Czy szkoła w optymalnym stopniu realizuje przypisaną jej podstawową funkcję dydaktyczną w obszarze poznawczym, innowacyjnym i kreatywnym?

2. Czy szkoła wypełnia swoje obowiązki i powinności wychowawcze w zakresie wzorotwórczym, aksjologicznym, integracyjnym?
3. Czy szkoła jest w stanie wywiązywać się ze swoich zadań opiekuńczych, czyli pomocowych, informacyjnych i nadzorczych?
4. Dlaczego szkołę należy traktować jako instytucję społeczną, bez względu czy jej organem prowadzącym jest samorząd, administracja państwowa, czy instytucja pozarządowa lub prywatny właściciel?
5. Czy szkoła nadal jest instytucją kulturową i w czym się to obecnie przejawia?

Sekcja trzecia, zatytułowana „Środowisko lokalne wobec dylematów współczesnych procesów pedagogicznych”, moderowana była przez dra hab. Mirosława J. Śmiałka, prof. UAM i prof. nadzw. dra hab. Witolda Chmielewskiego. Uczestnicy tej sekcji zaprezentowali dziewięć referatów dotyczących związków edukacji z środowiskiem lokalnym. Tym samym podjęto refleksję nad znaczeniem grupy rówieśniczej w rozwoju człowieka. W tym kontekście prelegenci zwrócili uwagę na znaczenie pedagogiczne między innymi animacji współpracy grup środowiskowych czy też rolę środowiska lokalnego w odkrywaniu zdolności dzieci i młodzieży. Poza potencjałem środowiska lokalnego w zintegrowanym systemie kształcenia i wychowania podjęto także namysł nad niepożądanymi wzorcami, które mogą mieć wpływ na młode pokolenie wychowujące się pośród osób z tak zwanych grup ryzyka. Nawiązano więc do profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji. Wszystkie z poruszonych wątków wpisywały się w koncepcję środowiska lokalnego rozumianego jako mała ojczyzna. Przez pryzmat takiego rozumienia próbowano znaleźć odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy relacje zachodzące pomiędzy rodziną, szkołą i środowiskiem lokalnym mają charakter wzajemnych oddziaływań i zobowiązań?
2. Czy i w jakich zakresach przejawy wzajemnych oddziaływań i zobowiązań pomiędzy rodziną, szkołą a środowiskiem lokalnym cechuje zgodność lub niezgodność?
3. Czy i w jakim stopniu środowisko lokalne kształtuje tożsamość dzieci i młodzieży?
4. Czy i w jakiej mierze środowisko i społeczność lokalna może przeciwdziałać patologii życia dorastających?
5. Czy i w jakim stopniu środowisko lokalne i aktywnie działające w nim instytucje, organizacje, stowarzyszenia mogą mieć wpływ

na wspomaganie wychowawcze, socjalizacyjne i edukacyjne rodziny i szkoły?

Wymienione sekcje tematyczne zakończyły się podsumowującą dyskusją o godzinie 13:00. Następnie zgodnie z programem konferencji rozpoczęły się obrady plenarne, podczas których moderatorzy poszczególnych sekcji przedstawili szczegółowe sprawozdanie. Organizatorzy z kolei podziękowali wszystkim zebranych za uczestnictwo w obradach i wygłoszone referaty.

Rekapitułując, tegoroczna konferencja: „Przestrzenie pedagogiczne środowiska lokalnego. Trójjednia: rodzina – szkoła – instytucje społeczne” była wydarzeniem, któremu towarzyszyło duże zainteresowanie. Świadczy o tym wielość teoretycznych perspektyw, przez które starano się rozpatrywać nakreśloną problematykę. Wśród kilkudziesięciu uczestników konferencji znaleźli się przedstawiciele środowisk akademickich z Białegostoku, Bydgoszczy, Gdańska, Jarosławia, Krakowa, Lublina, Olsztyna, Opola, Poznania, Rzeszowa, Szczecina, Torunia, Warszawy. W związku z tym można stwierdzić, że zakładany cel konferencji w postaci integracji społeczności akademickiej różnych ośrodków naukowych został pomyślnie zrealizowany. Równie owocne okazały się same obrady, których pokłosiem będą artykuły zamieszczone na łamach jednego z numerów czasopisma naukowego „Studia Paedagogica Ignatiana”. Pozostaje mieć nadzieję, że staną się one z jednej strony wartościowym źródłem informacji, z drugiej zaś inspiracją do odkrycia kolejnych, wart naukowej eksploatacji, przestrzeni pedagogicznych.

ADRES DO KORESPONDENCJI:

Dr Miłosz Mólka
Akademia Ignatianum w Krakowie
Wydział Pedagogiczny
Instytut Nauk o Wychowaniu
e-mail: milosz.molka@ignatianum.edu.pl